

Kemijärven kaupunki
PL 5
98101 Kemijärvi
kirjaamo@kemijarvi.fi

Ailangantunturin asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Lausuntopyyntö

Kemijärven kaupunki on käynnistänyt Ailangantunturin asemakaavan laatimisen Kemijoki Oy:n aloitteesta. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa pumppuvoimalaitoksen ja siihen liittyvien rakennusten, kuten yläaltaan, vesitunnelin ja maanalaisten tilojen toteuttaminen Ailangantunturin alueelle. Hankkeella on valtakunnallista merkitystä sähköjärjestelmän tasapainottamisen ja uusiutuvan energian varastoinnin kannalta.

Kaavoitusprosessi on käynnistynyt, ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) asetetaan nähtäville ajalle 9.4.–9.5.2025 Kemijärven kaupungin verkkosivuilla: <https://kemijarvi.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/asebakaavat/> sekä palvelupiste Sortteerissa (Vapaudenkatu 8, 1. krs). Kemijärven kaupunki varaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainituille viranomaisille mahdollisuuden antaa lausuntonsa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta viimeistään 9.5.2025 klo 15.00 mennessä. Kemijärven ympäristöterveyslautakunta on pyytänyt lausunnon antamiselle lisää aikaa ja sitä on myönnetty 13.5.2025 asti.

Johdanto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kerrotaan alueidenkäyttölain 63 §:n mukaisesti, miten osallistuminen ja vuorovaikutus sekä kaavan vaikutusten arviointi tapahtuvat Ailangantunturin asemakaavan kaavaprosessissa. Lisäksi kerrotaan asemakaavoitettavan alueen sijainti, suunnittelulle asetetut tavoitteet ja lähtötiedot yleispiirteisesti sekä mistä saa lisätietoa kaavoituksesta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa kaavaprosessin kuluessa.

Tavoitteena on laatia asemakaava, jolla mahdollistetaan pumppuvoimalaitoksen ja siihen liittyvien rakennuskohteiden, kuten vesitunnelin, yläaltaan ja läjitäyttöalueen toteuttaminen Ailangantunturin alueelle. Asemakaava laaditaan alueidenkäyttölain sisältövaatimusten (AKL 54 §) mukaisesti ja valmistelun yhteydessä arvioidaan hankkeen merkittävät vaikutukset alueidenkäyttölain (9 §) edellyttämällä tavalla. Siltä osin kuin asemakaava laaditaan alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa, huomioidaan yleiskaavan sisältövaatimukset alueidenkäyttölain (AKL 39 §) mukaisesti. Asemakaavan kanssa samanaikaisesti alueelle laaditaan rantaosayleiskaavan muutosta suunnittelualueen pohjoisosassa voimassa olevan rantaosayleiskaavan alueelle. Rantaosayleiskaavan muutos ohjaa Ailangantunturin asemakaavan laatimista osayleiskaavoitettavalla alueella.

(2)

Suunnittelualue sijaitsee Kemijärvellä Ailangantunturin alueella noin 20 kilometriä etelään Kemijärven keskustasta. Suunnittelualue sijoittuu Kemijärven Kuusilahden ja Ailangantunturin Tunturilammen väliselle alueelle. Alustavan suunnittelualueen pinta-ala on noin 9 km².

Ailangantunturin pumppuvoimalaitoksen hankkeesta on käynnissä 13.3.2024 aloitettu YVA-lain (252/2017) mukainen arviointimenettely. YVA-lain mukaisesti hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä arviointimenettelyssä ennen kuin ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin. YVA-menettely etenee selostusvaiheeseen siten, että se jätetään alustavan aikataulun mukaisesti yhteysviranomaiselle keväällä 2025. Asemakaavoituksessa hyödynnetään YVA:n yhteydessä tehtyjä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointeja. Vaikka YVA toteutetaan osin samanaikaisesti asemakaavan laatimisen kanssa, asemakaavoitus ja YVA-menettely toteutetaan erillisinä prosesseina.

Tiivistelmä pumppuvoimalan toimintaperiaatteesta

Pumppuvoimalaitos toimii siten, että ylävarastosta johdetaan vettä pumpputurbiiniin ja edelleen ala-altaana toimivaan Kemijärven Kuusilahteen. Pumpputurbiinin toimii sekä pumpuna että turbiinina. Ylävarastona toimii osayleiskaavoitettavan alueen ulkopuolelle Ailangantunturin päälle rakennettava vesivarastoallas. Energiaa varastoidaan pumppaamalla vettä yläaltaaseen energian tarjonnan ollessa suurta ja energiaa tuotetaan, kun energian tarve on suurta. Pumppuvoimalaitoksen sähköntuotanto- ja pumppausteho on 550 MW. Koneistoja on kolme ja putouskorkeuspotentiaali noin 200 metriä. Ylävarastoaltaan pinta-ala on noin 1 neliökilometri ja vesitilavuus noin 13 miljoonaa kuutiometriä (m³). Pumppuvoimalaitoksen rakennusvirtaama on noin 300 m³/s. Vesitunnelin pituus ylävarastosta alavarastoon on noin 4,5 kilometriä ja halkaisija on noin 9 metriä. Ylävaraston täyttäminen kestää täydellä teholla noin 9 tuntia ja tyhjentäminen noin 8 tuntia.

Alueidenkäyttölaki (132/1999), 54 § Asemakaavan sisältövaatimukset

Asemakaavaa laadittaessa on maakuntakaava ja oikeusvaikutteinen yleiskaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita. Asemakaavalla ei saa aiheuttaa kenenkään elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä, joka ei ole perusteltua asemakaavan tarkoitus huomioon ottaen. Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. Jos asemakaava laaditaan alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa, on asemakaavaa laadittaessa soveltuvin osin otettava huomioon myös mitä yleiskaavan sisältövaatimuksista säädetään.

Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan suunnittelualueen eteläosassa Ailangantunturilla on noin 4 hehtaarin kokoinen, osin suorantainen Tunturilampi. Tunturilammesta luoteeseen sijaitsee Lohilampi, ja suunnittelualueen koillisosassa Kiimalampi. Suunnittelualueen pohjoisosa ulottuu Kuusilahden vesialueelle. Ailangantunturin alue on paikallisessa metsästys- ja virkistyskäytössä. Viralliset virkistysreitit ja -kohteet keskittyvät Kemijärven läheisyyteen. Reilun 5 kilometrin päässä lännessä Hiipanniemessä sijaitsee Ailanganlahden kota, Hiipanniemen laavu ja Antinlahden kota. Koillisessa noin 5 kilometrin päässä Äprään- niemessä sijaitsee Lehtolan satama ja uimaranta. Pohjoisessa yli 6 kilometrin päässä sijaitsee Ämmänniemi, jossa on laavu, luontopolku, näköalapaikka ja kota. Kemijärvellä on veneväyliä, ja rannat ovat omatoimisessa virkistyskäytössä. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että suunnittelualue sijaitsee lähellä tärkeitä virkistyskäyttö- alueita ja vaikutuksia alueen virkistyskäytölle tulee siten arvioida riittävällä tarkkuudella. Arvioinnissa tulee kuulla Kemijärven kaupungin asukkaita.

Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan asemakaavan valmisteluvaiheessa tulee erityisesti kiinnittää huomioita ympäristövaikutusten arviointiin koskien lähintä Natura-aluetta, Ottavaaraa, joka sijaitsee noin 3,6 kilometrin päässä suunnittelualueen eteläpuolella, ja sen suojeluperusteena olevan saukon suojeluun. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota Kemijokivarren maakunnallisesti arvokkaaseen lintualueeseen ja kahden uhanalaisen päiväpetolinnun reviiriin. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan kaavan valmistelussa tulee lisäksi erityisesti huomioida metsälain 10 §:n mukaiset kohteet ja vesilain mukaiset lähteet ja Perävaaran ja Kuusivaaran väliin osoitetut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet (luo).

Suunnittelualueella on voimassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava (21.9.2022). Ailangantunturin kaava-alueen pohjoisosa sijoittuu matkailun vetovoima-alueen ja matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueelle. Suunnittelualueelle sijoittuu lisäksi poronhoidon kannalta erityisen tärkeä alue/kohde/aita (ph). Merkinnällä osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita, kohteita tai kiinteitä laidunkiertoaitoja. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että kaavan valmistelussa on kiinnitettävä erityisesti huomiota edellä mainittuihin alueisiin. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen alustavan näkemyksen mukaan pumppuvoimalan rakentaminen saattaa vaikeuttaa maakuntakaavassa osoitetun vetovoima-alueen ja matkailun ja virkistyksen kehittämistä alueella. Lisäksi poronhoidon kannalta tärkeä alue tulee huomioida ja kuulla riittävällä tavalla alueella toimivaa paliskuntaa.

Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että kaavan valmisteluvaiheessa on kuultava lähimmät loma-asunnoiksi rekisteröityjen rakennusten, ja asuinrakennusten omistajia. Lisäksi tulee kattavasti arvioida vaikutukset suunnittelualueen lähellä oleviin kaavoissa osoitettuihin olemassa oleviin ja uusiin loma-asuntopaikkoihin. Lisäksi tulee kattavasti arvioida vaikutukset lähimpään asemakaavoitettu alueeseen, joka sijaitsee Kauhaselän vastarannalla suunnittelualueesta pohjoiseen, noin kilometrin etäisyydellä.

Kemijärven kaupunki
Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto
Ympäristöterveyslautakunta
Ympäristönsuojelu
Kemijärvi – Pelkosenniemi – Savukoski – Salla

LAUSUNTO
9.5.2025
292/11.00.03/2025
Päätöksen liite

(4)

Asemakaavan luonnos- ja ehdotusvaiheen yhteydessä mainitaan, että tarvittaessa järjestetään yleisötilaisuus. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että luonnos-, ja ehdotusvaiheen yhteydessä tulee järjestää yleisötilaisuus.